

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

המוציא מחבירו עליו הראיה

א. פתיחה

עם סיום לימוד סוגית הפתיחה של פרק שנים אוחזין, אנתנו עוברים ללימוד רחב יותר של דין ממון המוטל בספק. נפתח את הלימוד השבוע בהעמקת המבט שלנו לתוך המוציא מחבירו עליו הראיה ויחלוקו (כבר עסקנו בלימוד של חלק מהמקורות), משם נמשיך לעיין בסוגיה בב"ב לד: המציבה בפנינו שני פתרונות נוספים לדין ממון המוטל בספק – שודא דדייני וכל דאליס גבר, ומשם נמשיך ללימוד דיוני הראשונים על היחס בין הפתרונות השונים – מתי מפעילים אותם.

ב. המוציא מחבירו עליו הראיה ויחלוקו בספרות התנאים

1. פתיחה:

א) יש חומר רב בנושא ונשתדל לעיין במקורות היסוד. רשמתי כאן את כל המקומות בהן המושגים מופיעים במשנה ותוספתא, אך היות וזה מתפרס על תחומים רבים, אני מציע לעיין במקורות המודגשים באות מודגשת, ושאר המקורות הם לעיון לחפץ להשקיע יותר ולהרחיב.

ב) תוך כדי לימוד המקורות נסו למפות אותם לקבוצות, חשבו על היחס בין הכללים השונים והמשניות והברייתות.

2. הופעת הכלל המוציא מחבירו עליו הראיה במשנה:

א) בכורים פ"ב משניות ח', י'.

ב) בבא קמא פ"ג מי"א.

ג) בבא בתרא פ"ט מ"ו.

ד) חולין פ"י מ"ד.

ה) בכורות פ"ב משניות ו-ח.

ו) טהרות פ"ד מי"ב.

3. יחלוקו במשנה (רשימה חלקית המביאה את הנוגעים לממון המוטל בספק):

א) משנה גיטין פ"ח מ"ג.

ב) משנה בבא קמא פ"ה מ"א.

ג) משנה בבא מציעא פ"א משניות א-ב; פ"ח משניות ב, ד, ה, ח.

ד) משנה בבא בתרא פ"ט משניות ח-י.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

- (ה) משנה שבועות פ"ז מ"ד.
4. הופעת הכלל המוציא מחבירו עליו הראיה ויחלוקו בתוספתא :
(א) תוספתא סוטה פ"ג ה"י.
(ב) תוספתא חולין פ"ט ה"א.
(ג) תוספתא בכורות פ"ב הל' ח-י; פ"ו ה"ט.
(ד) תוספתא בבא קמא פ"ה ה"ד.
(ה) תוספתא בבא מציעא פ"א ה"א; פ"ח הל' כב-כד; פ"י ה"ו.
(ו) תוספתא בבא בתרא פ"ו הכ"א.
(ז) תוספתא שבועות פ"ו הל' א, ד.
(ח) תוספתא חולין פ"ג ה"א.
(ט) תוספתא בבא בתרא פ"י ה"ג.

ג. סוגיות בבלי (בחלק כבר עיינו)

1. בבא קמא מו. - , עד "זילי נכסיה".
2. כבר עסקנו בסוגיות של סומכוס וחכמים, אני מציע לשוב ולעיין בהן, ובעיקר בסוגיה בבא מציעא ק. וב"ק לה; , תוך עמידה על שמות האמוראים הדוברים ועל היחס ביניהם.

ד. לעיון נוסף

1. בשיעורי הרב אהרן ליכטנשטיין על בבא מציעא פרק השואל, השיעור האחרון עוסק בסומכוס.
2. לעיין במאמר של הרב אהרן ליכטנשטיין על המוציא מחבירו עליו הראיה בעלון שבות 163, [לחצו כאן](#).

דף לימוד הבא על הסוגיה ב"ב לד :

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

משנה מסכת ביכורים פרק ב

משנה ח

כוי יש בו דרכים שוה לחיה ויש בו דרכים שוה לבהמה ויש בו דרכים שוה לבהמה ולחיה ויש בו דרכים שאינו שוה לא לבהמה ולא לחיה:

... 5

משנה י

כיצד שוה לבהמה?

חלבו אסור כחלב בהמה ואין חייבין עליו כרת

ואינו נלקח בכסף מעשר לאכול בירושלם

וחייב בזרוע ולחיים וקבה

רבי אליעזר פוטר שהמוציא מחברו עליו הראיה:

10

משנה מסכת בבא קמא פרק ג משנה יא

שור שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחבירו עליו הראיה

היו שנים רודפים אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק שניהם פטורין אם היו שניהן של איש אחד שניהן חייבים

15

היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמוזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק

אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק והמוזיק אומר לא כי אלא תם הזיק

המוציא מחברו עליו הראיה

היו הניזוקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמוזיקים שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן ומזיק אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את הקטן

20

אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמוזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן

המוציא מחברו עליו הראיה:

משנה מסכת בבא בתרא פרק ט משנה ו

25

שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת

לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת

לא כתב בה שכיב מרע,

הוא אומר שכיב מרע היה והן אומרים בריא היה

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

צריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע דברי רבי מאיר וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה :	30
משנה מסכת חולין פרק י' משנה ד גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב	35
ספק פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה	
משנה מסכת בכורות פרק ב' משנה ו' רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהן כאחד רבי יוסי הגלילי אומר שניהם לכהן שנאמר (שמות י"ג) הזכרים לה' וחכמים אומרים אי אפשר אלא אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר משמנים ביניהן והשני ירעה עד שישתאב וחייב במתנות ר' יוסי פוטר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבא אומר המוציא מחברו עליו הראיה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום : משנה ז' שתי רחלות שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן שניהם לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר משמנים ביניהן והשני ירעה עד שישתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבא אומר המוציא מחברו עליו הראיה שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום : משנה ח' אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו שני זכרים אחד לו ואחד לכהן	40 45 50 55

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

- 60 רבי טרפון אומר הכהן בורר לו את היפה
 רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב
 וחייב במתנות רבי יוסי פוטר שהיה רבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות
 רבי מאיר מחייב
 מת אחד מהן
 רבי טרפון אומר יחלוקו 65
 רבי עקיבא אומר המוציא מחברו עליו הראיה
 זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום :
 משנה מסכת טהרות פרק ד משנה יב
 ספק בכורות אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה בין טמאה בין טהורה שהמוציא מחבירו עליו
 הראיה: 70
 משנה מסכת גיטין פרק ח משנה ג
 וכן לענין קדושין וכן לענין החוב אמר לו בעל חובו זרוק לי חובי וזרקו לו קרוב למלוה זכה הלואה קרוב
 ללוה הלואה חייב מחצה על מחצה שניהם יחלוקו
 תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק יג הלכה י
 נוקפין אלו שמכין את העגל בין קרניו כדרך שמכין לע"ז אמי להן יוחנן כהן גדול עד מתי אתם מאכילין 75
 את המזבח טריפות עד ימיו היה פטיש מכה בירושלם בחולו של מועד
 אף הוא גזר על הוודיי וביטל את הדמיי לפי ששלח לכל עיירות ישראל ומצאן שאין מפרישין אלא
 תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שני מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין [אמר] הואיל
 ותרומה גדולה עון מיתה ותרומת מעשר עון טבל יהא אדם קורא שם לתרומה ותרומת מעשר ונותן
 לכהן ומעשר שני מחללו על המעות והשאר מעשר מעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה 80
 תוספתא מסכת חולין (צוקרמאנדל) פרק ט הלכה א
 הזרוע והלחיים והקבה נוהגין בכלאיים ובכורי ר' אלעזר אומר הכלאים מן הרחל ומן הגדי נוהגין בו מן
 הכוי המוציא מחברו עליו הראייה :
 תוספתא מסכת בכורות (צוקרמאנדל) פרק ב
 הלכה ח 85
 מת אחד מהן ר' טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר המוציא מחברו עליו להביא ראייה

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

- זכר ונקבה ואין ידוע אין כאן לכהן כלום אלא זכר ירעה עד שישתאב וימכר ויאכל במומו לבעלים
שני רחילים שלא ביכירו וילדו שני זכרים נותן שניהם לכהן
זכר ונקבה זכר לכהן
שני זכרים ונקבה אחד לו אחד לכהן 90
ר' טרפון אומר היפה שבהן ר' עקיבא אומר הכושל שבהן :
הלכה ט
- הכוי ירעה עד שישתאב וחייב במתנות ור' יוסי פוטר אחד מהן ר' טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר
המוציא מחברו עליו הראיה :
הלכה י 95
- שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות ואין ידוע אין כאן לכהן כלום אלא הזכרים ירעו עד
שישתאבו ויאכלו במומן לבעלים אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים אחד לו ואחד לכהן
ר' טרפון אומר היפה שבהן ר' עקיבא אומר הכושל שבהן השני ירעה עד שישתאב וחייב במתנות ור'
יוסי פוטר שהיה ר' יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ור' מאיר מחייב שהיה אומר אם
בכור תניהו לי ואם לאו תן לי מתנותיו 100
מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר' עקיבא אומר המוציא מחברו עליו הראיה
זכר ונקבה ואין ידוע אין כאן לכהן כלום אלא הזכר ירעה עד שישתאב ויאכל במומו לבעלים :
- תוספתא מסכת בכורות (צוקרמאנדל) פרק ו הלכה ט
- שתי נשים שלא בכרו וילדו שני זכרים במחבא נותנות עשר סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים
יום מוציאות מידן ר' יהודה אומר אם לכהן אחד נתנו מוציאות מידו אם לשני כהנים נתנו אין יכולין
להוציא מידו שהמוציא מחברו עליו הראיה : 105
- תוספתא מסכת בבא מציעא (ליברמן) פרק א הלכה א
- שנים או חזין בטלית זה נוטל עד מקום שתפוס וזה נוטל עד מקום שתפוס במה דברים אמורים בזמן
שהיו שניהם תפוסין בה אבל אם היתה בידו של אחד מהן המוציא מחברו עליו הראיה
- תוספתא מסכת בבא מציעא (ליברמן) פרק ח 110
הלכה כב
- הרי היא מושאלת לך היום שתשמור לי (חברתה) למחר הרי היא מושאלת לך היום שתשמור לי
חברתה למחר הרי חברתה מושאלת לך היום שתשמרנה לי למחר הרי היא מושאלת לך עד חצות
שתשמרנה לי מחצות ולמעלה הרי היא מושאלת לך עד חצות שתשמר לי חברתה מחצות ולמעלה הרי
חברתה מושאלת לך עד חצות שתשמרנה לי מחצות ולמעלה הרי היא מושאלת לך מחצות ולמעלה 115

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

- שתשמר לי חברתה עד חצות הרי הן כשומרי חנם ואינן אלא כנושא שכר בין ששאלה היום ושכרה למחר בין ששכרה היום ושאלה למחר או שהיו שתיים אחת שאולה ואחת שכורה זה או' איני יודע וזה או' איני יודע יחלוקו זה אומ' שאולה וזה אומ' שכורה הרי זה נשבע (ונוטל) ואינו משלם שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ואין משלמין דברי ר' מאיר וחכמים או' המוציא מחבירו עליו הראיה הלכה כג המוכר פרה לחבירו וילדה זה אומ' ברשותי ילדה והלה שותק זכה זה אומ' ברשותי ילדה והלה שותק [זכה] זה אומ' איני יודע וזה או' איני יודע יחלוקו זה או' ברשותי וזה או' ברשותי הרי זה נשבע ואינו משלם שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר ר' יהודה לעולם הולד בחזקת המוכר וחכמים אומ' המוציא מחבירו עליו הראיה הלכה כד וכן המוכר שפחה לחבירו ונמצאת מעוברת וילדה זה אומ' ברשותי ילדה והלה שותק זכה זה או' איני יודע וזה או' איני יודע יחלוקו זה אומ' ברשותי וזה או' ברשותי הרי זה נשבע ואינו משלם שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר וחכמים או' אין נשבעין לא על העבדים ולא על השטרות ולא על הקרקעות תוספתא מסכת בבא מציעא (ליברמן) פרק י הלכה ו השכיר נשבע בזמנו ונוטל עבר זמנו אין נשבע ונוטל אם יש עדים שתבעו בתוך זמנו ואפי' לאח' זמנו הרי זה נשבע ונוטל אמ' ר' יהודה במה דברים אמורים בזמן שאמ' לו נתתי לך שכרך והוא אומ' לא נתת לי אבל אם אמ' לו שכרתני והוא או' לא שכרתך סלע אמרתי לך והוא אומ' שתיים אמרת לי המוציא מחבירו עליו הראיה תוספתא מסכת בבא בתרא (ליברמן) פרק ו הלכה כא ואין מוציאין לשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מפני תיקון העולם כיצד לקח הימנו שדה והשביחה והרי היא יוצא לפניו גובה מנכסים משועבדין ושבח קרקעות אינו גובה אלא מנכסין בני חורין בד"א בזמן שקדם מקחו של זה לשבחו של זה אבל אם קדם שבחו של זה למקחו של זה זה או' אינו גובה אלא מנכסים בני חורין זה או' שבחי קדם זה או' מקחי קדם המוציא מחבירו עליו הראיה

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא פרק ראשון – דף מספר 5

בס"ד,

תוספתא מסכת שבועות (צוקרמאנדל) פרק ו

הלכה א 145

כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין שני ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקיבלו בעלים את השבועה הלז פטור מלשלם השכיר נשבע ונוטל עבר זמנו אינו נשבע ונוטל ואם יש עדים שתבעו בתוך זמנו אפילו לאחר שנים עשר חודש הרי זה נשבע ונוטל במה דברים אמורי בזמן שאמ' לו נתתי לך שכרך והוא אומ' לא נתן לי אבל אם אמ' לו שכרתני והוא אומ' לא שכרתיד סלע אמרתי לך והוא אומ' שתיים אמרתה לי המוציא מחבירו עליו הראיה :

הלכה ד

חנוני על פנקתו / פנקסו/ ולא במוקף אמרו שאמ' כתבת בזו מחוק בזו אלא אמר תן לבני סאתים חיטין ולפועל סלע מעות והוא אומ' נתתי והן אומ' לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין ור' אוי אוי אני שאין נשבעין פועלין אלא במעמד חנוני אמ' לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו ואמ' לו תן לי את הדינר ואוי לא נתתיו לך ונתנו באונכלי ישבע בעל הבית או יביא ראיה שנתן נתן לו את הדינר ואמ' לו תן לי פירות ואמ' לו נתתים לך והולכתם בתוך ביתך ישבע חנוני או יביא ראיה שנתן אמ' ר' יהודה במה דברים אמורי בזמן שהיתה קופה מונחת בבתיים אבל אם היתה יוצאת מתחת יד אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראיה :

תוספתא מסכת חולין (צוקרמאנדל) פרק ג הלכה יא

רבן שמעון בן גמליאל אומר הדקין שניקבו והלחה סותמתן כשרה מחט שנמצאת בעובי בית הכסות בזמן שנראית מצד אחד כשרה משני צדדין פסולה אם יש במקומה קורט דם בידוע שלפני שחיטה אין במקומה קורט דם בידוע שלאחר שחיטה הגליד פי המכה בידוע לפני שחיטה שלשה ימים לא הגליד פי המכה המוציא מחברו עליו הראייה :

תוספתא מסכת בבא בתרא (ליברמן) פרק י הלכה יג

נפל הבית עליו ועל אמו הואיל ואילו ואילו באין מכח ירושה אילו ואילו מודים שיחלוקו אמ' ר' עקיבא מודה אני בזה כדברי בית הלל שהנכסים בחזקתן